

VÖRÖS ISTVÁN

Az utolsó utáni karácsony

Egy ismerősöm akkor látott utoljára, amikor épp a feleségemmel veszekedtem. Min is veszekszünk egymással? Apróságokon. Ki vigye le a szemetet. Ki ette le az abroszt. Fél év múlva meg vége, nem látjuk egymást többet. Az ismerősömnek nem ment ki soha ez az utolsó találkozás a fejéből. Közösen voltunk a kamara ülésén, én feleségestül, ami ugyebár indokolt, nemcsak pusztán kíváncsiságról volt szó, hiszen Tilda maga is vállalkozó. Az ismerősöm, nevezzük Péternek talán, egykor a barátom is volt. Ők már különböző lobbikban benne voltak, mikor én feljöttem Váradról, és valósággal berobbantam a pályára. Sok megaláztatásba és megalázkodásba került. Kinevettek. A hátam mögött előnytelen külsőmet emlegették. De nincs olyan, hogy külső. Külső és belső együtt van. Na, nekem a belső is előnytelen volt. Nem akarom a lélek szót használni. Nem illene hozzám.

Különben sincs olyan, hogy előnytelen. Csak ügyetlen van, aki nem tud élni az adottságaival.

Hogy akkor ott az Astoria metrómegálló automatáinál miért veszekedtünk Tildával? Nem emlékszem. Nem akart hazamenni még. Vagy én nem akartam? Esetleg valami apróság a pénz- és jegyváltás kapcsán? Az ülés a Sz. utcában volt, egy színházteremben, az ismerősöm vadul belevetette magát az egyre értelmetlenebb és reménytelenebb vitába. A kamara napról napra, percről percre fölöslegesebb. Föl is álltunk Tildával, hogy: Na, mi már megyünk! De egy sorral előbből hátrafordult ez az ismerősöm hozzánk, akit akkor már nem éreztem a barátomnak, bár ezt az érzést ő viszont-közömbösséggel nem válaszolta meg: – Maxim, ne menjetek még!

Maximnak azért hívnak, amellet, hogy mindenkivel kiszúrnak valamiképp a szülei, amikor nevet adnak neki, amiből az következik, hogy maga a név a kiszúrás, tehát az, hogy szavakat használunk a dolgokra, tehát maga a nyelv a baj, a nagyon nagy baj, de odahaza, Váradon ez akkora baj volt, hogy a román anyakönyvvezető megváltoztatta a nevet, mikor Miksát akartak bediktálni apámék, és nem voltak elég gyorsak, hogy akkor inkább Attilát mondjanak. Na, nem mintha szeretnék Attila lenni. Borzongok attól a névtől. A nevektől általában.

A létezésről, akár nyelvben, akár világban létezés az. Gondolom, tudják már az eddigiekből is, hogy nem élek egy ideje, így nem csoda, ha mindenféle megtörtént dologtól herótom van.

Ha élnék még, sejtelnem se lehetne arról, miket gondolt az ismerősöm akkor ott az aluljáróban.

Sokat vitatkozunk mi az ilyen dolgokról ideát, de most másról beszélek, egyik szavamat a másikba pedig a kelletnél jobban nem kívánom öltetni. Így is összekuszálódott minden, és én ezt akarom elmondani. És még sehol sem vagyok vele, bocsánat a türelmetlenektől. Vagy épp a türelmesektől? Mert a türelmetlenek már rég félreértették az írásomat. Nem is én írok. Én csak diktálok.

Nem fogadtuk meg ismerősöm kérését, elmentünk, de úgy látszik, hamar véget ért az a hiábavaló ülés, mert az Astoriánál utolért. Azt hittük, a kollégák még mind a kamara ülésén vannak, és mi értő szemtanúk nélkül veszekedhetünk. De az ember sehol nem lehet biztonságban. Talán csak zsörtölődtem, Tilda szerelmét ez egyáltalán nem befolyásolta, én meg ugye imádtam őt, bár elsősorban azt a vad testiséget, amit ő ismertetett meg velem. Mégis rossz, hogy ez az utolsó kép az ismerősöm fejében rólam.

A halál nem volt betervezve. Bár rájöhettem volna, hogy itt járkál körülöttem. Észre kellett volna vennem. Az istentiszteleteken az unitárius templomban csak úgy sistergett körülöttem a levegő. Előbb csak én vettem észre. De egyik alkalommal Tilda a könyökével oldalba bökött – Jövő vasárnap nem reggelizhetsz! Hangosan korog a gyomrod.

– Ideges vagyok.

Tilda a homlokomra tette a kezét: – Nincs semmi szégyellnivalód.

– De van rejtegetnivalóm.

Meglepődtem a válaszomon. Sötét pillantásából úgy tűnt, hogy Tilda többet ért belőle, mint én magam.

– Majd otthon megbeszéljük!

De a vasárnapi ebédre az anyósomék voltak hivatalosak, szó se lehetett megbeszéléséről. Szoktunk ilyesmiről egyáltalán beszélgetni? A mindennapi teendők. A vállalkozás dolgai. Tennivalók és taktikák. Egyre több övön aluli ütés az ellenfeleknek. Meg a barátoknak. Akiket kénytelen voltam ismerősi távolságba tolni, hogy ne érezzem árulónak magam.

Nem, nem, nem! Azt nem kívánhatod tőlem, Péter, hogy elmeséljem a halálom történetét.

Aznap reggel én vittem a gyerekeket az iskolába. Nem tudom, minek kell kamaszokat folyton fuvarozni. De mindegy is. Az irodában találkoztunk. Vagyis lényegében otthon, mert az iroda a villa utcai oldalán van, Tilda nyilván szokás szerint a lépcsőn jött le nem sokkal korábban, én kintről léptem be, amikor megéreztem, hogy áll a hátam mögött valaki.

Becsukódott az üvegajtó, de a huzat nem múlt el. Valami hideg a tarkóhoz ért hátulról, fölborzolta a hajamat. Megálltam az ügyfelekkel való tárgyalásra szolgáló asztal előtt, Tilda a belső irodában járkaft föl-alá, résnyire nyitva volt az ajtó. Reggel hatkor felébresztett, hogy dugni akar. Vesztemre a hátamon feküdtem, ő meztelenül a hasamra csúszott. Nem emlékszem, hogy levettem volna a pizsamámat, hogy akár letoltam volna a gatyát, vagy hogy ő matatott volna a sliccemben. Egyszerűen olyan

szükségszerűen történt, mint egy földrengés, vagy egy ház leégése. De egész más volt, mint általában. Szinte nem is éreztem semmit. Egy kis siklás, talán az ismeretlen felé.

Fáradtan fordultam ki alóla, de erre ő átperdült a másik oldalamra, és a fenekével közelített hozzám. Már elszoktam ettől a tempótól. Mikor másodszor is megvolt, négykézlábra állt, hogy folytassuk. A fenébe is, mért ne.

Lebegtem. Lila karikákat láttam a levegőben.

Aztán már kelteni kellett a gyerekeket.

Épp csak lassítottam az iskola előtt, parkolót találni úgymint reménytelen, és hajtottam is haza. Vagyis az irodába. De majdnem ugyanott van ez a két dolog, szerencsére.

Tilda a belső irodából figyelte, ahogy megtántorodok a tárgyalóban. Hallottam, ahogy a telefonon beszél. Fontos ügy, nem mosolyodott rám, pedig megtehetett volna, mert az nem hallatszik be a telefonba.

Én közben már kívülről láttam magamat. Nem a plafon felől, nem térben voltam kint magamból, hanem időben. Elolvadt a jövő, mint a sarki jégsapkák. Nem, szó sincs arról, hogy jósolni akarnék. A jövő még most sincs, nem tudok mit mondani róla.

Kívülről láttam magam, Tilda viszont keresztülnézett rajtam. Nemcsak az ő hangját hallottam, hanem ebből a magasságból a beszélgetőtársáét is. De jobb lett volna nem hallani. Bár Tilda, mindenféle fuvarokról, átutalásokról beszélt, az hal-kan, de hihetetlen agresszivitással elképesztő malac dolgokat mondott neki. Ez volt az utolsó alkalom, amikor még komolyan beszélt valaki az én tudtommal az úgynevezett testiségről.

Úgy éreztem, Tilda tudja, hogy életveszélyben vagyok, de egyáltalán nem bánja. Az a nagy sötét valami, ami mögöttem volt nemrég, most ellenállás nélkül benyúlt a testembe, és a szívemet marokra fogta, majd elkezdte rángatni, tépni, hogy leszakadjon erős felfüggesztéseiről, az erekről. A lila foltok újra megjelentek a szemem előtt, egyre nőttek, már alig tudtam kilátni közöttük, igyekeztem félrehajolni, hogy mögémük lássak, de ettől végleg az egyensúlyomat veszítettem, és a földre estem. Beütöttem a fejem az íróasztal sarkában, elég erősen vérezni kezdett. Feküdtem a földön, a testemmel még éreztem a padló hidegét, közben már rég teljesen kívülről figyeltem önmagamat. Följebb emelkedtem a plafonnál, és eltűnt a kép, a saját vergődő testem képe.

Két óra múlva a feleségem váratlanul fölhívta egykori barátomat, Pétert, aki épp a munkahelyére igyekezett, mondván, hogy üljön le. A felszólítás után várt egy kicsit, talán, hogy az ismerősöm valóban leüljön, talán, hogy felkészüljön a váratlan élményre.

– Maxim meghalt – mondta végre, amikor a kis szünet lecsengett. Péter most már valóban szeretett volna leülni, de azon a helyen, ahol épp járt, nem volt hová. A gyász hír vegyes érzelmei öntötték el. Simán tudott volna sírni, de a szenzáció fölött

valami enyhe hányingerkeltő örömet is érzett. Véget ért egy korszak, döbönt rá, anélkül, hogy egy új elkezdődne.

Mindezt onnan tudom, hogy láttam. Hogy mért pont ezt kellett látnom? Annyi barátom van, és annyi ellenségem, erre pont őt, akit már régóta leszarok? Nem vette észre, de tíz éve minden fontosabb megrendelését elmeszeltem. Csak morzsákat hagytam neki, persze nemcsak neki, hanem a hozzá hasonló könnyen legyőzhetőeknek. Volt benne valami energia, valami ötletesség. De azt úgy átvettem tőle, mint a stafétabotot a váltófutó.

Alighanem néha túl gyorsan futottam. Alighanem zseni vagyok. Voltam. De a mi szakmánkban minek zseninek lenni? Legyen zseni egy zenész, egy színész, esetleg egy író, más ne. Még egy politikus se. Vállalkozó meg főleg. Mert mit számít az egész, amit mi csinálunk?

Például kipöccintettem a pályáról ezt a szerencsétlen Pétert. Egy ideig az ő nyomvonalán futottam, de aztán mentem tovább. Másokat is kicsináltam. Már arra is rászoktam, hogy halottakat raboljak meg. Ennek a technikáját előttem senki nem tudta kitalálni, de most mit érek ezzel is? Engem rabolnak ki a leghétköznapibb konkurenciáim. Ők még ugyanis életben vannak.

Vagy az egész konc Tildának kellett? Tildát utálok. Ott a halál küszöbén megtudtam róla, milyen álságos kis vipera. Nem mondom, hogy ki akart csinálni.

De, épp azt mondom.

Mik voltak az én módszereim, amivel a konkurenciákat lehetetlenné tettem? Nem ám egyenes fúrással, sokkal ravaszabb technikáim voltak erre. Hogy Tilda még nálam is nagyobb vad, arra csak frissen meghalva ébredtem rá. El fogja játszani a szenvedő özvegyet, és közben olyan üzleteket tesz lehetetlenné, amilyeneknek a létrejöttére én nem is gyanakodtam.

Tudom, hogy a házasságunkban volt a baj. Velem. Odahaza is én voltam a nagy vállalkozó, a zseni, a legyőzhetetlen. Sosem szabad ilyennek mutatkozni az előtt, akivel együtt alszol. Öltönyben se fekszik le senki az ágyba. Nyakkendőben se mosogat. Le kell vetned az álarcodat, különben egy idő után rémnek, démonnak néz még a családod is. Én nem tudtam levetni, mert nem álarc volt, én valóban téves pályára keveredtem zseni voltam. Vagy csak hiszem, hogy a siker maga a zsenialitás? Ha úgy érik el és tartják meg, ahogy kell, ahogy én tettem, akkor határozottan az.

Senki más nem zseni csak azért, mert sikeres. Én se azért voltam zseni. És nem azért voltam sikeres, mert zseni vagyok.

Ez nem öncsalás, azért lehettem olyan vérszesen sikeres, egyenesen zseniálisan sikeres, mert a sikeremnek sokkal nagyobb mélységei voltak, mint amit a pusztán gazdaság el tud képzelni.

A gazdaság fölösleges baromság. Most már tudom. Ha hozzám hasonló pár zseni erre nem ébred rá még életében, nem úgy, mint én, a halálom pillanatában, akkor el vagyunk veszve. Vagyis az élők vannak elveszve. Az emberek. Meg a többi élőlény,

akiknek semmi közük sincs az emberek bonyolult játszmáihoz, csak elszenvedői. Néha haszonélvezői.

Hú, de utáltam mindig az ilyen prófétai dumákat. Pont ilyesmi miatt ekéztem Péteremet is, aki szemtanúja volt összezörrenésemnek Tildával, pedig korábban ilyesmit soha nem engedtünk látni a szakmának. Nem volt szabad fogást találni rajtunk senkinek. Mi voltunk az álompár.

És azt tudod, mióta csalt?

Na, basszus, tényleg, még hogy álompár! Nemcsak fiatalon röhögtek rajtam a külsőmért, hanem egyre jobban elközepkorúsodva is, a szavaim miatt. Ugyanúgy túl nagy szavakhoz folyamodtam, mint az a hülye Péter. Néha még bukott formájában is irigyeltem. Jelentéktelen kis vállalkozása volt, de azt valahogy elegánsan csinálta. És boldognak látszott ennyivel is. Remélem, nem az ő szeretője volt Tilda.

Ez persze most nem tud érdekelni. Nem egyszerűen megcsalt a kis szuka, hanem ki is rabolt. Az én karrieremet fogja folytatni.

Nyár végén haltam meg. Már a karácsonyi ajándékán törtem a fejem, hogy szilveszterre elviszem valahová a trópusokra.

De a karácsony egész másképp alakult. Én alakultam másképp. Egy esős szeptemberi napon eltemettek. Bár hosszú szárazság volt, úgy zuhogott aznap, mintha dézsából öntenék. Alig voltak a temetésen. Volt barátom, Péter, persze igen, naná. Az esernyője már szinte lekonyult és ráomlott a fejére, mint valami égi szoknya, de ő csak sírt. Mi a büdös francnak sirat ez engem?

Minden fölötte aratott győzelmem vereséggé lett akkor.

Talán észre se vette, hogy lenézem. Hogy magam mögött hagytam, és aki mögöttem van, az már semmi, épp olyan semmi, mint a múlt. Ha legalább azt láttam volna az arcán, hogy megbocsát. Hogy nagy kegyesen, az érdemeimre, vagyis a halálra való tekintettel megbocsát. De nem, benne semmi fölényesség sem volt, egyszerűen csak sajnált. Sajnálni mert. Talán még azt is érezte, hogy hiányozni fogok neki. Hogy a pozíciója gyengült, mert kiestem az őt tartó baráti oszlopok közül.

Hogy mekkorát tévedett! Teljesen át volt már ázva. Az igazgatóhelyettesemmel együtt ültek be a közeli kiskocsmába a temetés után, megittak egy-egy konyakot.

– Azt hiszed, Max halálával neked majd valami hely nyílik a szakmában? – kérdezte meg a helyettesem az én gondolatomat. Hiába, jól választottam ki.

– Nem érdekel a szakma.

– Ezt nem hiszem.

– Amit csinálok, az még érdekel, de már nem akarok nagypályán játszani.

– Akkor nem állsz be hozzánk helyettesemnek, ha esetleg én lennék az új igazgató?

És ezzel mégis elárult a helyettesem, mert azon a síkon, ahol mostanában mozgott az a béna kis Péter, semmi esélye sem volt semmire. Úgy adta át egymás után többünknek a stafétabotot, hogy néha még csak tudatában sem volt, de most új pálya nyílt meg neki. Alkalmazott lehetett, de jó magasban.

Mert igen, aztán persze elvállalta. És ettől az üzlete is kezdett felvirágozni. Ne adj Isten néha egy picit, de csak egy egészen picit visszaélt a pozíciójával? Azzal, amit igazgatóhelyettesként megtudott. Gyarapodott, terjeszkedett, nem akart konkurenciát csinálni nekem, illetve az asszonynak és új igazgatójának, a cégével is egy kicsit másfelé ment el, és ennek meglett az eredménye.

Nem is érdekel ez már. De az a karácsony, amire eredetileg még én is készültem, nagyon nehéz volt. A lelkem ott bolyongott a család körül. Szokták mondani, hogy egyszer-egyszer a feleség hosszan nem engedi el az urát. Vagy meghalni nem hagyja a haldoklót, vagy a lelket tartja maga mellett.

Már mondtam, hogy milyen könnyen engedett el Tilda abban a néhány perces haldoklásban. Én elestem, ő keresztülnézett rajtam, még az ajtót is becsukta, hogy nyugodtan telefonálhasson. Nekem se sok szívem van, de hogy belőle ennyire ki tudtam nevelni 15 éves házasságunk alatt, az meglepett. Persze ebben is sikeres voltam ezek szerint. A siker, a siker, az a kurva siker. Itt nem ismeretes. Sikeres ördög? Hiszen ördögnek lenni maga a bukás.

Most már tudom, hogy embernek lenni is maga a bukás. És üzletembernek lenni kétszeresen az.

Ő igazán könnyen elengedett a halálba, de aztán mégsem akart megválni tőlem. Vékony madzaggal a nagylábujjához rögzített, és mint valami fejmagasságban maga után húzott lufinak, kényszeresen követnem kellett. Talán azt akarta bizonyítani, hogy nem hűtlen. És mondjuk tényleg, hónapokon át nem volt semmilyen szerelmi szikra senkivel. Nem tudom, mi lehetett az a telefonbeszélgetés, talán félreértettem, még gyakorlatlan kísértet voltam, éltem jóformán.

Vitt magával mindenhová, rólam tárgyalt, az emlékeimet ápolta, már én tartottam viszolyogtatónak, a céget átnevezte rólam, ami azért mégiscsak furcsa a mi szakmánkban. Nem baj. Persze azért meg is hatódtam ettől. De nem akartam átadni magam az érzélgősségnek. Talán tényleg tudta, hogy ott vagyok velem, és megpróbált átrázni? Este fáradtan leült az ágy szélére, bámult bele a félhomályba, egyenesen rám nézett, a két szemem közé. Egyszer mintha oda is vetette volna: – Te hülye!

De ebben nem voltam biztos. Újra szerelmes voltam belé, és ő még annál is hatásabban fejezte ki gyászos szerelmét a világ előtt, mint annak idején az esküvőnk után az örömtelit. De otthon röhécselt a gyerekekkel, csajos filmeket nézett.

Karácsonykor minden a megszokott rend szerint alakult. Én annyira visszaszoktam az otthoni milióhöz, hogy napokra elfeledkeztem arról, nem is élek már. Pedig hát tudhattam volna, hiszen nem kellett ennem, aludnom meg egyebek, amit a testi lét zúdít az emberre. Nem érdekelt.

Egyszer zuhanyozás után forrón és meztelenül bújt be a takarója alá. Talán épp ezüstvasárnap volt. A hátán feküdt, csillogott a szeme, könyvet készült olvasni, amikor én a két lábfeje közt besiklottam a takarója alá, zúdultam fölfelé a térdek és combok közötti völgyben, gyapjas ágyékának nyers fűszagát is éreztem, képzelt szám hozzáért a köldökében maradt apró vízcseppehez, éreztem azt az eleven hőt,

ahogy a melléhez értem. – Max, ne hülyéskedj! – motyogta. Majdnem sikerült teherbe ejtenem.

De ezt leszámítva, hiába voltam ott, a történések hatókörömön kívül estek, és nem látott senki. Anyósomék a szokott időben érkeztek a szentestén. A gyerekek eljátszották, hogy legalább az ő ajándékaikat a Jézuskának tudják be, teljes volt az idill és a jókedv. Valami új született ott, akkor, az én nélkülem való világ.

Amikor a fán az egyik igazi viaszgyertya egy pillanatban kialudt, én is eltűntem. A madzag elszakadt. Mehettem már, de kiderült, hogy mennem is kellett. A lufit emelkedtében meg szokta állítani a plafon, de én egy pillanat múlva már a fölöttünk lakó karácsonyfája mellett voltam, majd még följebb, de az a lakás üres volt, talán elutaztak, aztán a padlás jött, poros vackok, ki a tetőn, antennák, majd háztetők panorámája, az egész városé, és még mindig följebb, de már nem a térben, túlvilág kapuja, Szent Péter, hónapokkal a halálom után.

Jóformán ráripakodtam: – Én nem a mennyet érdelem.

– Most jöttél a pokolból, nem vetted észre?

– A családommal voltam pár hónapig. Nem volt pokol.

– Akkor jól tűröd a fájdalmat. Egyébként száz év telt el a halálod óta. Már a gyerekeid se élnek. Itt várnak rég.

– És Tilda?

– Ő még a Tisztítótűzben.

– Vezekel?

– Hát nem így mondanám. Inkább a munkát irányítja. Talán nem tudod, de a halálod után kijárta, hogy gazdaságtudományi munkáidért magas díjban részesülj.

– Minek kellett ez, minek alázott meg ennyire?

Akkor egykori barátom, Péter arcát láttam kihajolni a kapu mögül. Kényszeregetten elmosolyodtam. Intett, hogy menjek már. Hátulról is meglökött valaki. Nem volt visszaút. Vicces vagy szégyenletes módon borzongásszerű düh fogott el. Szent Péter kapujában? Megfordultam, idegesen ráfordultam a mögöttem állóra. Ó, nem, nem, nem, nehogy ezt higgyék! Nem Tilda volt az, még véletlenül se.